

Ján Šimulčík

GENERÁCIA NÁDEJE

Malé kresťanské spoločenstvá
1969 – 1989

Štruktúra spoločenstiev

Štruktúra a náplň spoločenstiev boli rozličné v závislosti od veku, sociálneho postavenia, stavu či profesionálneho zamerania ich členov. Ako sme už spomenuli, na malých spoločenstvách sa zúčastňovali deti, mládež aj rodičia (rodiny)⁷¹. Väčšinou sa stretávali osobitne a zloženiu skupiny bola prispôsobená aj štruktúra stretnutia.⁷² Napriek rozdielnej cieľovej skupine mali stretnutia zväčša spoločné atribúty:⁷³

- duchovný,
- študijný,
- osobný,
- informačný,
- spoločenský.

---

⁷¹ Stretnanie rodín v normalizácii bolo dôležité, lebo napomáhalo odstraňovať izoláciu spôsobenú inými názormi, ako bola oficiálna línia komunistického režimu: „*Okrem toho majú rodinné spoločenstvá pestovať medziiným aj ducha priateľstva a bratstva medzi deťmi rodín, ktoré sa schádzajú. Tak sa predíde komplexu menejcenosti, pocitu osamelosti, ba i niektorým psychickým poruchám u tých detí, ktoré učitelia a vychovávatelia v triede alebo v družine z pomsty alebo z odporu proti náboženstvu izolujú, ponižujú a často psychicky týrajú. Priateľstvo s deťmi, žiakmi a žiačkami, mladíkmi a devami rovnakého zmýšľania a cítenia ich psychicky posilní a ochrání pred spomenutými charakterovými úchylkami.*“ HLINKA, Anton: *Sila slabých a slabosť silných*. Bratislava: Tatran, 1990, s. 273.

⁷² František Mikloško spomína, že spoločenstvá mali „*svoju štruktúru, no veľmi prirodzenú, priateľskú. Najprv sme sa pomodlili, potom niekto prečítał kúsok zo Svätého písma, bolo chvíľu ticho, rozjímali sme, a potom sa každý k tomu vyjadril, povedal, čím ho to osloviло. Nasledovala druhá časť stretnutia, niečo ako laické štúdium teológie, ale to sa nám nie vždy darilo. Stretnutie sa končilo voľným rozhovorom, každý porozprával, čo robí, čo číta, čo prežíva. Vymieňali sme si knižky.*“ Pozri: ŠTRASSER, Ján: *František Mikloško. Rozhovory o dobe a ľuďoch*. Bratislava: Vydavatelstvo Slovart, 2016, s. 44.

⁷³ Jozef Dravecký: „*Obyčajne malo stretko také štyri časti. Nejaká úvodná modlitba, stručná, stíšenie. Tá druhá časť bolo čítanie, obyčajne zo Svätého písma. Napríklad bola knižka Posolstvo vydaná v zahraničí, kde bol zostrih evanjelií do jedného súvislého dejha. Potom k tomu čítaniu bolo zamyslenie a debata, ktorú viedol buď vedúci alebo niekto, kto si to pripravil. A obyčajne potom bol ešte ďalší bod, a to bola diskusia na aktuálnu tému. Niekedy sa stalo, že aktuálna téma vyplynula z tej meditácie. Niekedy sa povedalo, že nabudúce si dáme takúto tému. To sa už ľudia pripravili, prípadne sa určil aj referujúci. Čiže štruktúru to malo. Či to bolo jednotné, no, bola tam veľká voľnosť, ale neskoršie existovali také „strechy“, kam chodievali vedúci krúžkov a tam sa to koordinovalo. Referovalo sa o ľažkostach, dozvedali sa novinky.*“ Pozri: DRAVECKÝ, Jozef – MAGUŠIN, Michal – LUKAČIŠIN, Martin: *Presahy. Od matematiky k diplomacii*. Bratislava: Publico.sk, 2020, s. 36.

Spoločenstvá sa stretávali podľa potreby a možnosti, zväčša raz za týždeň alebo v dohodnutej frekvencii. Stretnutia účastníkov trvali dve až tri hodiny a najčastejšie sa konali v popoludňajších alebo vo večerných hodinách. Pri mládežníckych a rodinných spoločenstvách sa odporúčalo, aby si všetci členovia spoločenstva priniesli na stretnutie Bibliu, avšak pre jej veľkosť bol odporúčaný iba vreckový Nový zákon, a pri duchovnom programe ju používali.

Duchovná časť stretnutia obsahovala úvodnú modlitbu, ktorej predchádzalo stíšenie a uvedomenie si Božej prítomnosti. Najčastejšie sa používal citát z Biblie: „*Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som i ja medzi nimi*“.⁷⁴ Úvodná modlitba zväčša obsahovala podčakovanie za spoločenstvo a prosbu o duchovnú pomoc. Nasledovalo čítanie z Biblie. Úvaha nad biblickým textom sa uskutočňovala dvoma spôsobmi:

a) formou rozhovoru – vedúci (animátor) uviedol členov spoločenstva do prečítaného textu a snažil sa s prítomnými nadviazať rozhovor pomocou otázok, ktorých odpovede vyplývajú priamo z prečítaného textu,

b) formou meditácie – jednotliví členovia spoločenstva rozoberali prečítaný text pomocou osobnej rozumovej úvahy spojenej s modlitbou, a to mentálne, alebo tí, ktorí to uznajú za vhodné, ústne.

Duchovná časť stretnutia trvala od 30 do 60 minút a závisela od skúsenosti prítomných.

Študijná časť v sebe zahrňovala spoločné štúdium. Témou si účastníci prehlbovali vedomosti a posilňovali sa v učení cirkvi, a ak to bolo možné, rozumovo zdôvodňovali svoju vieru. Uvedenie témy muselo byť živé a najlepšie bolo, keď prirodzene prešlo do rozhovoru a diskusie. Tému u začínajúcich spoločenstiev si pripravovali animátori (vedúci) spoločenstva, neskôr postupne jednotliví členovia. Spoločné štúdium malo aktivizovať členov, aby si aj samostatne prehlbovali náboženské vedomosti, ktoré boli v socialistickej spoločnosti veľmi oklieštené, ba priam zamedzované.⁷⁵ Štúdium členov spoločenstiev pomáhalo rozširovať

---

⁷⁴ Biblia Mt 18, 20.

⁷⁵ Alexandra Grachová: „*V roku 1982 som nastúpila na Vysokú školu ekonomickú. Tam som sa zoznámila s dievčatami, ktoré sa stretávali tajne po bytoch. Stretnutia sme sa raz za týždeň, preberali sme Sväté písma, modlili sme sa spolu, chodili sme na výlety. Viedli nás pátri zo Spoločnosti Ježišovej. Tak som postupne začala nachádzať odpovede na mnohé otázky, ktoré ma trápili, a moja predtým podkopaná detská viera začala pomaly dozrievať...*“ KINDJA, Vasil: *Ani vlastné mamy o tom nevedeli*. Trnava: UPC Trnava (pre vnútornú potrebu), 2008, s. 103.

vzdelaných kresťanov v socialistickej spoločnosti. Znamenalo to nielen uvedenie do kresťanského života v jeho plnosti, ale aj intelektuálne prehľbenie aspektov viery.⁷⁶ Študijná časť trvala od 30 do 60 minút.

Osobná časť stretnutia mala za cieľ personálne reflektovanie osobnej situácie členov spoločenstva. Týždenné stretnutie dávalo zúčastneným možnosť hlbšie osobne sa navzájom spoznať a budovať vzájomnú dôveru. Potvrdzujú to aj odpovede už spomínamej ankety z roku 1982:⁷⁷

- V spoločenstve po vzájomných rozhovoroch človek dostáva väčšiu silu, chut' boriť sa s prekážkami na ceste k duchovnému životu. (študent, 16 rokov)⁷⁸
- Niekedy je dobré počuť aj od druhých o tých istých problémoch, ktoré mám aj ja, povedať si, pouvažovať, a ak má v tom niekto chabosť, nechať si poradiť. (študentka, 20 rokov)⁷⁹
- Spoločenstvo mi pomáha znášať neúspechy, ťažkosti, vyjasňuje moje pochybnosti, násobí moju radosť. Je to veľmi potrebné pre mladých ľudí.⁸⁰

Tento bod programu mal svoj vnútorný vývoj a závisel od skúsenosti zúčastnených a od toho, ako dlho už stretnutia prebiehali. Dĺžka závisela od konkrétnej situácie a trvala do 60 minút. Jej súčasťou bolo aj malé občerstvenie (čaj, káva, keksy...).⁸¹

K informačnému rozmeru spoločenstiev patrilo sprostredkovávanie informácií, najmä o cirkevnej situácii v ČSSR. S tým súvisela aj distribúcia časopisových samizdatov, ktorých hlavnou úlohou bolo sprostredkovovať informácie

---

⁷⁶ HLINKA, Anton: *Sila slabých a slabosť silných*. Bratislava: Tatran, 1990, s. 121.

⁷⁷ Svedectvo. Do tlače pripravil A. Májsky (Anton Hlinka, SDB), Nakladateľstvo DOBO (DON BOsco), Verona, 1984.

⁷⁸ Svedectvo, Nakladateľstvo DOBO, Verona, 1984. Respondent číslo 2, otázka číslo 5.

⁷⁹ Tamže, 13 č., 5 o.

⁸⁰ Tamže, 63 č., 5 o.

⁸¹ Peter Záhoranský, SJ: „Podobne aj stretá – malé spoločenstvá, stretnutia s mladými, mali svoju štruktúru, ktorá sa mohla meniť. Vždy to však malo nejakú členenosť štruktúru. Napríklad bola tam meditácia nad Svätým písmom, preberala sa náboženská tematika z formačných vecí alebo to boli vieroučné veci, ako sviatosti a pod. Pri meditácii bol priestor najskôr na ticho a potom podstatnou časťou bolo spoločné uvažovanie nad meditovaným textom. Najzaujímavejšia časť bol tzv. volný ring – teda diskusia, kde mladí kládli otázky, ktoré ich zaujímali, a ja som odpovedal, čo som vedel. Obvyčajne boli v rámci takéhoto stretnutia aj aktuality Cirkvi, o ktorých sme vedeli.“ Pozri: KINDJA, Vasil: *Ani vlastné mamy o tom nevedeli*. Trnava: UPC Trnava (pre vnútornú potrebu), 2008, s. 105.

Právne postavenie spoločenstiev

Malé spoločenstvá sa dostávali do konfliktu so štátnej mocou už svojou existenciou. Vo svojej podstate neboli protirežimové, ale sám totalitný režim ich definoval ako nezákonné. Protizákonnosť malých spoločenstiev bola v ich uplatňovaní náboženskej slobody bez totalitnej kontroly. Následná konfrontácia bola už iba dôsledkom zápasu o realizáciu svojich náboženských práv.

Totalitný štát si vyhradzoval absolútnu kontrolu nad občanmi svojho štátu, nevynímajúc kontrolu cirkevných aktivít. V platnom trestnom poriadku počas normalizácie sa nachádzal paragraf 178 – Marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami, ktorý znel: „*Kto v úmysle mariť alebo stážovať výkon štátneho dozoru nad cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou poruší ustanovenia zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností, potresce sa odňatím slobody až na dva roky alebo peňažným trestom.*“¹⁹⁸ Podľa tohto paragrafu bolo počas obdobia normalizácie odsúdených minimálne 160 osôb.¹⁹⁹

Zákon 218/1948 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností okrem iného obsahoval § 7 – Pôsobenie a ustanovenie duchovných, ktorý v bode jeden znel: „*Duchovnú (kazateľskú a pod.) činnosť v cirkvách a náboženských spoločnostiach môžu vyvíjať len osoby, ktoré majú na to štátny súhlas a ktoré vykonajú slub. Znenie slibu určí vláda nariadením.*“²⁰⁰ Uvedené ustanovenia sa však nevzťahovali len na duchovných. V stanovisku trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR č. TPJ 19/71 sa uvádza, že „*trestného činu marenia dozoru nad cirkvami podľa § 178 Tr. zák. sa môžu dopustiť aj radoví veriaci, t. j. osoby, ktoré nevykonávajú duchovenskú alebo inú cirkevnú funkciu*“²⁰¹. Animátor spoločenstva, ktorý organizoval spoločenstvo, nemal žiadny štátny súhlas, a tak sa prakticky sám stal mimo zákona.

---

¹⁹⁸ Zákon 140/1961 Zb. – Trestný zákon.

¹⁹⁹ GEBAUER František, KAPLAN Karel, KOUDELKA František, VYHNÁLEK Rudolf: *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989*. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, svazek 12, Praha 1993, s. 203, 204.

²⁰⁰ Pozri 218/1949 Zb. zákon o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom.

²⁰¹ „*Z hľadiska ustanovení Trestného zákona sa trestného činu podľa § 178 môže dopustiť ktokoľvek (arg. z díkcie, kto v úmysle...'). Trestný zákon teda nevyžaduje, aby išlo o osobitný subjekt, ktorým by mal byť duchovný, resp. laický cirkevný funkcionár. Preto sa tohto trestného činu môže dopustiť i radový veriaci, a to aj vtedy, keď sa na spáchanom trestnom čine cirkevní funkcionári v najakej*

Študenti na vysokých školách mohli byť zo školy vylúčení za svoje aktivity a účasť v malých spoločenstvách aj na základe §34 vyhlášky ministerstva školstva číslo 105/1980: „*Za závažné porušenie študijných alebo občianskych povinností, alebo pravidiel socialistického spolunažívania môže dekan študentovi na návrh kárnej komisie uložiť: napomenutie, pokarhanie, verejné pokarhanie, podmienečné vylúčenie zo štúdia a vylúčenie zo štúdia.*“²⁰² Vylúčeniu z vysokej školy sa nemuselo dať vyhnúť dokonca ani po zastavení trestného konania alebo oslobodzujúcim rozsudku.²⁰³

Totalitný štát chcel aj v praxi ukázať, že to myslí vážne. V roku 1980 bol zadržaný kňaz Jozef Labuda a Emília Kesegová, ktorá organizovala na chate duchovné cvičenia pre mládež – členov malých spoločenstiev. Pre výstrahu bol Labuda odsúdený na šesť mesiacov nepodmienečne a Kesegová na štyri. Dôvod bol, že nepožiadali o štátny súhlas na uvedenú aktivitu, na ktorú by podľa vyjadrenia cirkevného tajomníka ani súhlas nedostali.²⁰⁴

Ďalším ohrozujúcim prvkom členov spoločenstiev bola distribúcia samizdatov a exilovej literatúry, ktorá sa študovala alebo distribuovala priamo na stretnutiach. Pri zásahu Štátnej bezpečnosti by sa nájdená literatúra mohla považovať za poburovanie podľa § 100 Trestného zákona, pri ktorom stačilo pobúriť najmenej dve osoby. Pri spoločenstvách s počtom osôb ohľadne poburovania neboli problém. ŠtB stačilo už len v texte nájsť niečo nepriateľské k socialistickému

---

forme nezúčastnili, resp. ak o jeho spáchaní ani nevedeli. Trestný čin podľa § 178 Tr. zák. je úmyselným trestným činom. To znamená, že k jeho spáchaniu – rovnako ako k spáchaniu každého úmyselného trestného činu – je potrebné zavinenie podľa § 4 Tr. zák. intelektová, resp. vôlevá zložka úmyselného zavinenia sa však u trestných činov vzťahuje vždy len ku skutkovým okolnostiam činu, bez ohľadu na jeho právnu kvalitu. To znamená, že postačí, ak páchatel svojím činom, spôsobom uvedeným v Trestnom zákone porušil alebo ohrozil záujem chránený Trestným zákonom, pretože tento pre spoločnosť nebezpečný následok spôsobiť môže a pre prípad, že ho spôsobi, bol s tým uzrozumený. Pritom nie je rozhodné, aby páchatel súčasne vedel, že porušuje Trestným zákonom chránený záujem spôsobom uvedeným v zákone alebo – inými slovami – aby vedel, že jeho čin je trestným činom. Právny omyl (neznalosť zákona) nie je teda okolnosť vylučujúcou páchatelovu trestnosť.“ Podrobnejšie pozri: <http://spcp.prf.cuni.cz/judikat/ns-ssr.htm>.

²⁰² Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej socialistickej republiky o štúdiu na vysokých školách (študijné predpisy) 105/1980.

²⁰³ „*Výchovné opatrenie možno uložiť aj vtedy, ak bolo trestné konanie zastavené, alebo ak bol vydaný oslobodzujúci rozsudok, alebo ak bol trestný čin alebo prečin amnestovaný, alebo ak prezident republiky udelil milosť.*“ §34, Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej socialistickej republiky o štúdiu na vysokých školách (študijné predpisy) 105/1980.

²⁰⁴ ČARNOGURSKÝ, Ján: *Väznili ich za vieru*. Bratislava: Pramene, 1990, s. 49 – 55.

študenta Jozefa Sádovského z roku 1984: „*Začal sa môj výsluch. Keď som nechcel odpovedať, miestneho uniformovaného policajta použili na zastrašovanie a násilie. Dostal som niekoľko silných faciek a ani na pohlavky nezabudol. Keď nič nezaberalo, prišiel predo mňa s puškou. Ako sa s ňou pohrával, tak naznačoval, že sú schopní všetkého. Neskoršie ma posadil k jednej skrini. Keď som opäťovne neodpovedal, dal mi takú silnú facku, že skriňa mi dala druhú. Najhoršie nebolo fyzické násilie, ale psychické. Hrali hru na dobrého a zlého policajta. Dobrého policajta mali na starosti eštebáci v civile. Človek mal nutkanie tomu dobrému niečo povedať. Ponižovali ma tým, že ľudsky nič neznamenám, oni vraj môžu všetko. Kopali ma do nôh... Chceli vedieť, komu som odovzdal podpisy, čo som nechcel povedať. Celú atmosféru dotváral výsluch a bitka kamaráta Ota zo susednej miestnosti. Po čase v susednej miestnosti nastalo ticho. Aj mňa nechali samého. Bolo počuť, ako susednú miestnosť umývajú vedrami s vodou a utierajú podlahu. Akože od krvi. Aspoň tak som to vtedy vo vypätej atmosfére vnímal. Do ‚očistenej‘ vykachličkovej miestnosti ma priviedli na pokračovanie výsluchu. Chceli tým zrejme naznačiť, že keď nebudem spolupracovať, aj moja krv sa tu bude utierať. Nič sa nedozvedeli. Keď som nič nevysvedčil, odvezli ma na výsluch na policajnú stanicu do Nových Zámkov, kde ma opäť bili. Po jednej silnej facke som im povedal, že už s nimi nechcem mať nič spoločné. Pozreli sa na seba. Nechali ma čakať na chodbe oproti tmavému vchodu do suterénu, kde mali byť asi zaistovacie cely. Zrejme po porade ma prepustili a následne dovezli až domov. S opuchnutou tvárou od faciek som okolo desiatej večer vošiel do nášho domu. Oto bol už u nás a vymieňali sme si skúsenosti. Aj ohľadne bitky, ktorú sme dostali.“²¹⁵*

Štátna bezpečnosť a spoločenstvá

Štátna bezpečnosť zozbierala informácie o vytváraní malých spoločenstiev minimálne od začiatku sedemdesiatych rokov. Aj keď cieľom tejto kapitoly nie je historický výpočet a zhodnotenie poznatkov ŠtB o malých spoločenstvách, pokúsime sa aspoň naznačiť jej záujem.²¹⁶

---

²¹⁵ ŠIMULČÍK, Ján: *Čas odvahy. Najväčšia podpisová akcia za náboženskú slobodu – 500 000 občanov ČSSR*. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2017, s. 216.

²¹⁶ Podrobnejšie historické zmapovanie poznatkov ŠtB o malých kresťanských spoločenstvách doteraz nebolo vedecky spracované.

V roku 1973 ŠtB v Bratislave zistila, že S. Krčmery a V. Jukl sa zameriavajú „najmä na vysokoškolskú mládež, ktorú vedú v rôznych náboženských krúžkoch. Jeden takýto krúžok je na Lekárskej fakulte v Bratislave, ktorého členmi sú Peter Záhoranský (synovec MUDr. Kčmeryho), Peter Bilický a ďalší“.²¹⁷ Malé spoločenstvá sa postupne rozširovali medzi vysokoškolákmami. Informácie o zakladaní malých spoločenstiev následne v roku 1973 hlásili rôzni bratislavskí agenti ŠtB. Preto už v tom istom roku mohla ŠtB napísat „o aktivizácii rím. kat. mládeže v Bratislave. Táto aktivita spočíva v tom, že sa mládež pod vedením poslucháčov vysokých škôl scházza v bunkách, po 6 – 8 ľudí na súkromných bytoch, kde spoločne čítajú bibliu a rozoberajú náboženské problémy. Takýchto buniek má byť v Bratislave 30 – 40“.²¹⁸ Okolo 300 vysokoškolákov, teda budúcej inteligencie, ktorá sa stretávala „bez povolenia“, vzbudzovalo v policajnom štáte pozornosť. Mat' vysokoškolské vzdelanie bolo spoločensky veľmi prestížne. V roku 1970 iba 2,2 percenta z celkovej slovenskej populácie malo vysokoškolské vzdelanie, v roku 1980 3,81 percenta a v roku 1991 5,8 percenta.²¹⁹ Štát si túto exkluzivitu uvedomoval, a tak chcel vlastniť budúcu inteligenciu aj z ideologickej stránky. Túto tendenciu v roku 1985 vnímala aj sama ŠtB, ktorá konštaovala, že snahou „katolíckych laikov je nadalej viesť mládež do illegality tak, aby sa vymykala akejkoľvek možnosti kontroly našej spoločenskej verejnosti. Pretrváva neuspokojivý prehľad o tejto činnosti na všetkých stupňoch (...)\“.²²⁰ Obdobné informácie o zakladaní malých spoločenstiev prichádzali aj z iných slovenských miest, kde boli vysoké školy, nielen z Bratislavy,²²¹ neskoršie aj menších miest a dedín. Všetko však záviselo od toho, či ŠtB mala v prostredí svojich agentov.

---

²¹⁷ ABS, f. II. správa, A34, i. j. 3220, Rozbor církevních zahraničných center, Správa o poznatkoch získaných k činnosti zahraničných náboženských centier a slovenských separatistov.

²¹⁸ ABS, f. II. správa, A34, i. j. 3572, Zhodnocení pracovních výsledku HS StB SSR za 1., 2., 3. čtvrtletí 1973, Zhodnotenie pracovních výsledkov Štátnej bezpečnosti v Slovenskej socialistickej republike za II. štvrtrok 1973.

²¹⁹ GURŇÁK, Daniel – KRIŽAN, František – LAUKO, Viliam: Lokalizácia vysokých škôl na území Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach. In: *Úloha univerzít v regionálnom rozvoji*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika, 2009, s. 73.

²²⁰ ABS, f. X. správa, i. j. 962, Vyhodnocení činnosti na úseku cirkví a sekt v roku 1985.

²²¹ „Bolo zistené, že na lekárskej fakulte (LF) v Martine je vytvorený krúžok, v ktorou sú združené poslucháčky LF a vyvýjajú aktívnu náboženskú činnosť. V krúžku je čítaná náboženská literatúra tzv. ‚Pápežská filozofia‘, vydaná v Ríme, ktorú doniesli v r. 1968 – 69 belgickí študenti, ktorí boli v Martine na praxi. Vedúcou tohto krúžku má byť istá Pindiaková Lujza a členkami sú: Magaľová Ludmila, MUDr. Šidíková, Branová Olga, Digáňová Mária a ďalšie. Členky krúžku udržujú

Príloha č. 8

Základné pravidlá hry

Úvodom

Autormi informačných textov, ktoré držíte v rukách, sú právniči, ľudia z praxe a perzekvovaní. Čitateľov chcú informovať o základných pravidlach hry medzi mocou a jednotlivcom. Desiatky prípadov poškodení seba alebo iných, ktoré nemuseli byť, desiatky z nevedomosti zastrašených, manipulovaných a vydieraných – to všetko je spôsobené nedostatkom informácií o právach občanov voči vyšetrovaciemu aparátu a o možnostiach obrany.

Zo strany moci oficiálna verzia znie, že netreba nič vedieť, lebo kto nič neurobil, nič sa mu predsa nemôže stať. Ľudia túto verziu napokon s úľavou prijímajú, lebo radi „nechcú nič vedieť“.

Na druhej strane u ľudí panuje názor, že polícia je všemocná a že nieto šance niečo zachrániť, že je teda zbytočné sa informovať o akýchsi právach.

Oba tieto názory majú ale háčik, svoje „ale“. Oficiálna moc neupresňuje to nič a niečo. Je previnením návšteva politicky činného človeka, napr. chartistu? Môže byť dôvodom k vyšetrovaniu príjem listu zo zahraničia? Môže to viesť k nejakým postihom?

Prax v ČSSR jasne ukázala, že ŠtB sa riadi úplne inými pravidlami, ako si laik myslí. Bezstarostnosť človeka, ktorý sa spolieha na to, že „nič“ neurobil, trvá iba po prvý kontakt s mocou. Potom človek sa odrazu ocitne pred profesionálom a cíti, že nič nevie z toho, čo by práve potreboval. Nevie, či a v čom môže veriť uhladenému súdruhovi, ktorý ponúka čiernu kávu, cigarety alebo alkohol. Nevie, čo môže odmietnuť a či vyhrážky, ktoré tento „príjemný súdruh“ odrazu na neho spustil, sú reálne. Neinformované masy občanov sú takto udržiavané v ideálnom stave pre spracovanie príslušníkmi ŠtB. K tomu napomáhajú oba extrémne postoje: bezstarostnosť a naivná dôvera v zákonnosť a legalitu a na druhej strane strach a absolútny rešpekt pred mocou.

Fiktívnosť prvého názoru, že nič sa mi nemôže stať, keď som nič neurobil, vyjaví sa hned' pri prvom vypočúvaní. A nesprávnosť druhého názoru – že sme bez šancí, a teda vopred ospravedlnení zo všetkých chýb, ktoré sa dopustíme, hoci i z faktického udavačstva, sa vyjaví pri stretnutí s priateľmi, ktorých sme poškodili. Výčitky svedomia sa iste dostavia, keď si uvedomíme, že vlastnou vinou sme poškodili iných. Zodpovednosti sa tu nezbavíme poukázaním na to, že nás zastrašili, oklamali, psychicky spracovali a pod.

Hoci ŠtB na Slovensku t. č. nepoužíva fyzické násilie, nahradza ho zato najrôznejšími formami psychického nátlaku: od úsmevu a dôverného tónu reči až po okrikovanie a vyhrážky. Informovanosť o týchto metódach a pravidlách obrany môže mnohému zabrániť a mnohého zachrániť. Tieto informácie, ktoré si pozorne preštudujte, sú vykúpené mnohými strašťami v praxi!

1. PRIAMY KONTAKT S MOCOU – VÝSLUCH

Najčastejšou formou priameho styku s orgánmi moci je výsluch. Podľa čsl. zákonov existujú tri druhy výsluchov, pričom práva a povinnosti sú v každom z nich iné. Jedno však majú všetky tri typy výsluchov spoločné:

- musíme byť riadne písomne predvolaní,
- musí nám byť poskytnuté vyčerpávajúce poučenie o právach a povinnostach,
- vždy máme právo nazrieť do zákonov a tieto nám musia byť poskytnuté.

Existuje:

- a/ vysvetlenie (pohovor) podľa § 19 zákona o ZNB,
- b/ svedec k výpovedi podľa § 97 a nasl. tr. poriadku,
- c/ výpoved zadržaného, podozrivého, obvineného alebo obžalovaného podľa § 76, 91 a 207 tr. poriadku.

Preberme si postupne, aké práva a povinnosti má občan v jednotlivých prípadoch a akú najlepšiu taktiku zvoliť.

Vysvetlenie, pohovor, podľa § 19 zákona o ZNB môže byť orgánmi požadované od každého k zisteniu trestných činov, previnenia alebo priestupkov. Pozýva sa písomne, zákon však pripúšťa možnosť ospravedlnenia alebo nedostavenia sa z vážnych dôvodov, napr. záchvat migrény, menštruácia, choroba detí alebo manželky, chrípka. ZNB musí predvolanému občanovi oznámiť:

- aký trestný čin, priestupok alebo previnenie vyšetruje,
- a hlavne kto je podozrivý.

OBSAH

Predhovor (František Mikloško)	7
Úvod autora	9

I. Generácia nádeje

Historické korene	13
Malé kresťanské spoločenstvá	20
Zámer spoločenstiev	21
Počet účastníkov	24
Štruktúra spoločenstiev	31
Priateľstvá	35
Duchovné obnovy, cvičenia a výlety	37
Získavanie členov	42
Vedúci spoločenstiev	45
Jednotné povedomie	50
Angažovanosť členov	53
Spoločenstvá a kňazi	61
Osobné povolania	63
Právne postavenie spoločenstiev	67
Štátnej bezpečnosti a spoločenstvá	72
Obrana proti Štátnej bezpečnosti	75
Štátne klamstvo a spoločenstvá	85
Strach	89
Záver	91

Prílohy II.

Príloha č. 1 – Malé kresťanské spoločenstvá (štruktúra a program)	99
Príloha č. 2 – Stretnutie rodinných spoločenstiev	105
Príloha č. 3 – Čo je a čo nie je spoločenstvo	110
Príloha č. 4 – Revolúcia života (Časť textu)	122
Príloha č. 5 – Enzo Bianco: Zlepšite vaše schôdze	129
Príloha č. 6 – Vysvetlenie	137
Príloha č. 7 – Ste odpočúvaní?	140
Príloha č. 8 – Základné pravidlá hry	148
Príloha č. 9 – Sebeobrana II	161
Príloha č. 10 – Svedectvo (Výber z knihy)	188
Resumé	205
Pramene	207
O autorovi	211
Menný register	213